

UMORZENIE POSTĘPOWANIA W PROCESIE CYWILNYM

Agnieszka Gołąb

UMORZENIE POSTĘPOWANIA W PROCESIE CYWILNYM

Agnieszka Gołąb

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Stan prawny na 10 listopada 2019 r.

Agnieszka Gołąb, nr ORCID: 0000-0001-8614-6235

Recenzenci

Dr hab. Joanna Misztal-Konecka, prof. KUL

Prof. dr hab. Tadeusz Wiśniewski

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-085-6

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	17
Rozdział I	
Umorzenie postępowania w procesie cywilnym – zagadnienia wstępne	23
1. Pojęcie umorzenia postępowania w procesie cywilnym	23
2. Umorzenie postępowania a prawo do sądu	28
3. Umorzenie postępowania a istota procesu cywilnego	44
4. Umorzenie postępowania a cel procesu cywilnego	50
5. Przedmiot umorzenia postępowania w procesie cywilnym	54
6. Reguła orzekania o umorzeniu postępowania w procesie cywilnym	62
7. Problematyka przesłanek procesowych i ich następczego braku	65
8. Geneza instytucji umorzenia zawieszono- go postępowania	74
8.1. Uwagi prawnoporównawcze	75
8.2. Podsumowanie uwag prawnoporównawczych	90
8.3. Umorzenie zawieszono- go postępowania w prawie polskim	91

Rozdział II

Przyczyny umorzenia postępowania w procesie cywilnym.....	99
1. Następczy brak żądania w przedmiocie udzielenia ochrony prawnej lub rozstrzygnięcia sprawy przez sąd	99
2. Następcze nieuleczalne naruszenie zasady dwustronności procesu cywilnego	120
2.1. Wprowadzenie	120
2.2. Konfuzja procesowa	127
2.3. Śmierć strony.....	134
2.4. Utrata zdolności sądowej.....	149
3. Następcza niedopuszczalność drogi sądowej.....	159
4. <i>Lis pendens – res iudicata</i>	162
5. Immunitet sądowy	172
6. Immunitet parlamentarny	185
7. Wejście w życie nowego prawa jako przyczyna umorzenia postępowania	191
8. Zbędność wydania wyroku.....	200
8.1. Uwagi prawnoporównawcze.....	200
8.1.1. Następcza bezprzedmiotowość postępowania w prawie szwajcarskim	200
8.1.2. Oświadczenie o załatwieniu sprawy w prawie niemieckim	209
8.1.3. <i>Klageeinschränkung auf Kosten</i> w prawie austriackim	219
8.2. Zbędność wydania wyroku w prawie polskim	225
8.3. Pytanie o interes prawny jako ogólną przesłankę procesową warunkującą dopuszczalność dochodzenia roszczeń na drodze sądowej	239
8.3.1. Uwagi prawnoporównawcze	240
8.3.2. Interes prawny w prawie polskim.....	257
9. Przyczyny zawieszenia mogące doprowadzić do umorzenia zawieszonogo postępowania	263
9.1. Niestawiennictwo stron jako przyczyna następczej bezprzedmiotowości postępowania w ujęciu prawnoporównawczym i w prawie polskim.....	265
9.2. Zgodny wniosek stron o zawieszenie postępowania....	270
9.3. Niemożność nadania sprawie dalszego biegu	274

9.4. Pozostałe przyczyny zawieszenia mogące doprowadzić do umorzenia postępowania na podstawie art. 182 k.p.c	277
10. Podsumowanie	279

Rozdział III

Sposób umorzenia postępowania w procesie cywilnym.....	283
1. Wprowadzenie	283
2. Umorzenie postępowania na mocy postanowienia sądu....	283
2.1. Postać orzeczenia w przypadku zakończenia postępowania z następczych przyczyn procesowych – uwagi prawoporównawcze.....	286
2.2. Postać orzeczenia w przypadku uchylecia wyroku i umorzenia postępowania	291
2.3. Umieszczenie postanowienia o umorzeniu postępowania w sentencji wyroku	293
2.4. Umorzenie postępowania jako następstwo czynności procesowych stron.....	298
2.4.1. Uwagi prawoporównawcze	299
2.4.2. Polski model czynności procesowych jako czynności niesamodzielnych.....	307
2.4.3. Zakończenie postępowania w następstwie cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia – uwagi <i>de lege ferenda</i>	308
2.4.4. Zakończenie postępowania w następstwie zawarcia ugody sądowej.....	318
2.4.5. Podsumowanie	341
3. Umorzenie postępowania <i>ex lege</i>	343

Rozdział IV

Skutki umorzenia postępowania w procesie cywilnym.....	349
1. Skuteczność postanowienia o umorzeniu postępowania ...	349
2. Prawomocność postanowienia o umorzeniu postępowania	354
3. Umorzenie postępowania a procesowe skutki wytoczenia powództwa i doręczenia pozwu	357
4. Umorzenie postępowania a inne skutki procesowe	361

4.1. Upadek zabezpieczenia.....	361
4.2. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w umorzonym postępowaniu	365
4.3. Wpływ umorzenia postępowania głównego na powództwo wzajemne i powództwo interwencyjne.....	366
4.4. Wpływ umorzenia postępowania głównego na postępowania pomocnicze	370
4.5. Skutki umorzenia zawieszonoego postępowania w I i II instancji – rozgraniczenie	371
5. Umorzenie postępowania a materialnoprawne skutki wytoczenia powództwa	383
6. Skuteczność postanowienia o umorzeniu postępowania a materialnoprawne skutki wytoczenia powództwa.....	396
7. Umorzenie postępowania a materialnoprawne skutki doręczenia pozwu.....	399
8. Umorzenie postępowania a obowiązek zwrotu kosztów procesu	403

Rozdział V

Badanie podstaw umorzenia postępowania w procesie

cywilnym	415
1. Aspekt temporalny – pierwotna a następcza niedopuszczalność wyrokowania w procesie cywilnym	415
2. Ustalenie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia w przedmiocie następczego braku przesłanek procesowych	423
2.1. Uwagi prawnoporównawcze.....	423
2.2. Badanie przesłanek procesowych w polskim procesie cywilnym.....	429
3. Kontrola czynności dyspozycyjnych	433
3.1. Uwagi prawnoporównawcze.....	433
3.2. Kontrola czynności dyspozycyjnych w prawie polskim	436
4. Charakterystyka procesu decyzyjnego sądu w kontekście art. 182 k.p.c.	439
5. Kognicja sądu stwierdzającego przesłanki umorzenia postępowania na podstawie art. 182 § 1 k.p.c.	441

6. Podjęcie postępowania w prawie polskim – uwagi wprowadzające.....	453
6.1. Podjęcie postępowania z urzędu	454
6.2. Podjęcie postępowania na wniosek.....	462
7. Terminy.....	463
8. Umorzenie postępowania a rodzaje posiedzeń sądowych....	468

Rozdział VI

Kontrola umorzenia postępowania w procesie cywilnym	473
1. Kontrola czynności decyzyjnych w przedmiocie umorzenia postępowania przed sądem I instancji	473
2. Problem związania decyzją sądu na podstawie art. 222 k.p.c.....	486
3. Zakaz <i>reformationis in peius</i> (art. 384 k.p.c.).....	501
4. Kontrola prawidłowości orzeczeń w przedmiocie umorzenia przed sądem drugiej instancji	508
5. Postępowanie kasacyjne	513
6. Problematyka umorzenia w kontekście skargi o wznowienie postępowania	526
7. Skarga nadzwyczajna	554
8. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	556
9. Wniosek o unieważnienie orzeczenia.....	557
Wnioski końcowe	565
Bibliografia.....	575

WYKAZ SKRÓTÓW

ABGB	- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Austria)
AcP	- Archiv für civilistische Praxis
AUWr	- Acta Universitatis Wratislaviensis
AGS	- Anwaltsgebühren – Spezial
AJP/PJA	- Aktuelle Juristische Praxis / Pratique Juridique Actuelle
anlg.	- analogia
AUMCS	- Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
aZPO	- austriacka ustawa o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (ordynacja procesowa) z 1.08.1895 r. (ze zm.)
BGE	- Bundesgericht (Szwajcaria)
BGH	- Bundesgerichtshof (Niemcy)
Biul. SN	- Biuletyn Sądu Najwyższego
BKA RIS Justiz	- Bundeskanzleramt Rechtsinformationssystem (Justiz) (Austria)
CPC	- Code de Procédure Civile
CPR	- Civil Procedure Rules (Anglia i Walia)
CzPiE	- Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne
CzPH	- Czasopismo Prawno-Historyczne
Cz. Sędz.	- Czasopismo Sędziowskie
d. fr. k.p.c.	- francuski Kodeks postępowania cywilnego z 14.04.1806 r.
DPP	- Demokratyczny Przegląd Prawniczy
DR	- Doradca Restrukturyzacyjny
Dz.U.	- Dziennik Ustaw
ecolex	- ecolex: Fachzeitschrift für Wirtschaftsrecht
EGBGB	- Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.)
- ENZ – europejski nakaz zapłaty
- EPN – europejskie postępowanie nakazowe
- EPU – elektroniczne postępowanie upominawcze
- ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- FamFG – Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit z 17.12.2008 r.
- fr. k.p.c. – francuski Kodeks postępowania cywilnego z 5.12.1975 r. (ze zm.)
- Gaz. Pal. – Gazette du Palais
- Gł. Adw. – Głos Adwokatów
- Gł. Pr. – Głos Prawa
- GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
- GSW – Gazeta Sądowa Warszawska
- JA – Juristische Analysen
- JAbI. – Juristische Arbeitsblätter
- JBl. – Juristische Blätter
- JN – Jurisdiktionsnorm
- JR – Juristische Rundschau
- JS – Juristische Schulung
- JZ – Juristenzeitung
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502, ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.)
- k.p.c. z 1930 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. (Dz.U. RP z 1932 r. Nr 112, poz. 934, ze zm.)
- k.p.c. tekst jedn. z 1950 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. (Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394, ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.)

k.p.k.	-	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm.)
k.r.o.	-	ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2019 r. poz. 2086, ze zm.)
k.s.h.	-	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505, ze zm.)
k.z.	-	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598, ze zm.)
Konstytucja RP	-	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, ze zm.)
KPP	-	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KRS	-	Krajowy Rejestr Sądowy
KSP	-	Krakowskie Studia Prawnicze
MDR	-	Monatsschrift für Deutsches Recht
MoP	-	Monitor Prawniczy
MPPOiP	-	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
NCPC	-	Nouveau Code de Procédure Civile (Francja)
NJW	-	Neue Juristische Wochenschrift
NJW-RR	-	Neue Juristische Wochenschrift – Rechtsprechungsreport Zivilrecht
NP	-	Nowe Prawo
NPal.	-	Nowa Palestra
NPC	-	Nowy Proces Cywilny
NSA	-	Naczelny Sąd Administracyjny
nZPO	-	niemiecka ustawa o procedurze cywilnej z 30.01.1877 r. (ze zm.)
OGH	-	Oberster Gerichtshof (Austria)
OR	-	Obligationenrecht – szwajcarskie prawo zobowiązań
ÖJZ	-	Österreichische Juristenzeitung
ÖRZ	-	Österreichische Richterzeitung
OLG	-	Oberlandesgericht (Niemcy, Austria)
OSA	-	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAŁ	-	Orzecznictwo Sądów Apelacji Łódzkiej
OSAP	-	Opolskie Studia Administracyjno-Prawne
OSN	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Zbiór Urzędowy)
OSNAPiUS	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej
OSNCK	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej

OSNCP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC-ZD	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej (Zbiór Dodatkowy)
OSNP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	-	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	-	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	-	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	-	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (seria A)
Pal.	-	Palestra
PiP	-	Państwo i Prawo
p.o.p.c.	-	ustawa z 18.07.1950 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz.U. Nr 34, poz. 311)
p.p.s.a.	-	ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302, ze zm.)
PPC	-	Polski Proces Cywilny
PPE	-	Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	-	Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	-	Przegląd Prawa i Administracji
Pr. Sp.	-	Prawo Spółek
pr. spółdz.	-	ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1285, ze zm.)
pr. up. z 1934 r.	-	rozporządzenie Prezydenta RP z mocą ustawy z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. Nr 93, poz. 834, ze zm.)
pr. up.	-	ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 498, ze zm.)
Probl. Egz. Sąd.	-	Problemy Egzekucji Sądowej
Prz. Not.	-	Przegląd Notarialny
PUG	-	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
p.u.s.p. z 1928 r.	-	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 6.02.1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 12, poz. 93)
PS	-	Przegląd Sądowy
PSiA	-	Przegląd Sądowy i Administracyjny
p.w.k.p.c.	-	ustawa z 17.11.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297)
Rec. Dal.	-	Recueil Dalloz

Ref. Sąd.	-	Reforma Sądowa
Rej.	-	Rejent
Rev. Jud. de l'Ouest	-	Revue Judiciaire de l'Ouest
RNP	-	Roczniki Nauk Prawnych
rozporządzenie nr 1896/2006	-	rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie nr 1215/2012	-	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 351, s. 1); tzw. Bruksela I bis
RPEiS	-	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
RPr.	-	Radca Prawny
RPW	-	Rocznik Prawniczy Wileński
RTDciv	-	Revue trimestrielle de droit civil
r.u.w.p.p.	-	rozporządzenie Rady Ministrów z 30.11.1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 170, ze zm.)
SA	-	sąd apelacyjny
SJZ	-	Schweizerische Juristenzeitung
SO	-	sąd okręgowy
SN	-	Sąd Najwyższy
SPP	-	Studia Prawa Prywatnego
St. Cyw.	-	Studia Cywilistyczne
St. Iur.	-	Studia Iuridica
St. Iur. Sil.	-	Studia Iuridica Silesiana
St. Prawn.	-	Studia Prawnicze
SZZP	-	Schweizerische Zeitschrift für Zivilprozessrecht
szZPO	-	kodeks postępowania cywilnego z 19.12.2008 r. (Szwajcaria)
TK	-	Trybunał Konsytycyjny
u.d.r.p.g.	-	ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 573, ze zm.)
u.p.c.	-	ustawa postępowania sądowego cywilnego z 20.11.1864 r. (Rosja)
ustawa o SN	-	ustawa o Sądzie Najwyższym z 8.12.2017 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 825)
Wiad. Pr.	-	Wiadomości Prawnicze
Wiad. Ubezp.	-	Wiadomości Ubezpieczeniowe

WPP	-	Wileński Przegląd Prawniczy
Zb. Orz.	-	Zbiór Orzecznictwa
ZBJV	-	Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins
ZGB	-	Zivilgesetzbuch
ZfRV	-	Zeitschrift für Europarecht, internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung
ZNASW	-	Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych
ZNIBPS	-	Zeszyty Naukowe Instytutu Badań Prawa Sądowego
ZNUAM	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ZNUG	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego
ZNUMK	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
ZNUJ	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZdZ	-	Zeitschrift für deutsche Zivilprozeß
ZPAMS	-	Zeszyty Problemowo-Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości
ZPO	-	Zivilprozessordnung
ZZP	-	Zeitschrift für Zivilprozess
ZZZ	-	Schweizerische Zeitschrift für Zivilprozess- und Zwangsvollstreckungsrecht

WPROWADZENIE

Proces cywilny ukierunkowany jest na merytoryczne załatwienie spraw cywilnych. Wytaczając powództwo, strona dąży do wyjaśnienia swojej sytuacji prawnej, a cel ten najczęściej podlega urzeczywistnieniu przez uzyskanie wyroku lub innego orzeczenia stanowczo rozstrzygającego o meritum przedłożonego żądania. Wydanie wyroku może jednak nie dojść do skutku z braku okoliczności warunkujących zbadanie sprawy co do istoty. Brak ten może istnieć już w chwili wytoczenia powództwa albo wystąpić w toku procesu. Pierwsza sytuacja doprowadzi do odrzucenia pozwu, a druga do umorzenia postępowania.

Podjęcie się analizy umorzenia postępowania jako instytucji prawa procesowego cywilnego uzasadnione jest z trzech powodów. Po pierwsze, interesujące jest zbadanie umorzenia przez pryzmat odniesień do odrzucenia pozwu i zachodzących między tymi instytucjami oboczności. Choć umorzenie postępowania jest do pewnego stopnia lustrzanym odbiciem odrzucenia pozwu, tyle że podyktowanym przyczynami procesowymi o charakterze następczym, a nie pierwotnym, to już na wstępie rozważań można wysunąć roboczą hipotezę, że znaczenie tej instytucji jest szersze. Umorzenie postępowania wydaje się być instytucją bardziej złożoną, rozbudowaną, elastyczną i zarazem mniej jednolitą. Pojemna formuła niedopuszczalności lub zbędności wydania wyroku „z innych przyczyn” (por. art. 355 k.p.c.) daje szerokie pole do jej eksploatacji zarówno w praktyce sądowego stosowania prawa, jak i przy rozwiązywaniu szczegółowych kwestii natury teoretycznej. Wstępnie można także zauważyć, że uregulowania instytucji odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania nie są linearne ani symetryczne względem siebie. Przekonuje o tym nie tylko wzmiankowana regulacja podstaw

obydwu instytucji, tj. z jednej strony wyraźne dopuszczenie przez ustawodawcę otwartego katalogu (*numerus apertus*) przyczyn umorzenia postępowania i zestawienie go – przynajmniej w *stricte* językowej warstwie tekstowej – z zamkniętym katalogiem (*numerus clausus*) przyczyn odrzucenia pozwu. O złożoności instytucji umorzenia postępowania świadczy także specyfika inkorporowanych w niej szczególnych przypadków zakończenia postępowania, w tym zwłaszcza następujących w drodze tzw. upadku instancji oraz z mocy samego prawa. Przytoczone dotychczas okoliczności dają podstawę do wysunięcia tezy, że umorzenie postępowania jest czymś więcej niż tylko odpowiednikiem odrzucenia pozwu z przyczyn procesowych zaszytych następczo. Warto zatem porównać stopień uregulowania instytucji umorzenia postępowania i odrzucenia pozwu, a także ocenić, czy kształt pierwszej z nich można uznać za optymalny. Należy zaznaczyć, że przedmiot rozważań został zawężony do postępowania prowadzonego w trybie procesowym, z uwzględnieniem niezbędnych odniesień do ustaw pozakodeksowych. Jest to podyktowane opartym na treści art. 13 § 2 k.p.c. przekonaniem, że przepisy o procesie stanowią – z zastrzeżeniem przepisów szczególnych oraz niezbędnych modyfikacji podyktowanych istotą i odrębnością innych postępowań – ważny punkt odniesienia dla całego systemu prawa procesowego cywilnego.

Drugą przyczyną, która uzasadnia podjęcie tematu umorzenia, jest potrzeba jego analizy przez pryzmat odniesień prawno-porównawczych. W tym kontekście należy przyznać, że instytucja ta jest w dużym stopniu dziełem polskiej myśli procesowej i wyróżnia się oryginalnością na tle obcych ustawodawstw, które stanowiły przedmiot badań w niniejszej pracy. Uwaga ta dotyczy całokształtu instytucji umorzenia, począwszy od umorzenia zawieszzonego postępowania, umorzenia podyktowanego następczą niedopuszczalnością lub zbędnością wyrokowania, umorzenia postępowania w następstwie czynności dyspozycyjnych stron oraz umorzenia z mocy samego prawa. Niemniej jednak uwagi prawno-porównawcze znajdują rację bytu nie tylko w odniesieniu do ustawodawstw, które przyjmują tożsame bądź zbliżone rozwiązania prawne, ale także wtedy, gdy regulacja poszczególnych zagadnień wykazuje daleko posunięte odmienności. Wydaje się, że w tym ostatnim przypadku walory poznawcze płynące z badań porównawczych bynajmniej nie są słabsze, ale wręcz

zyskują na sile i stanowią swoistą wartość dodaną przez uświadomienie badaczowi spektrum możliwych rozwiązań, które mogą być brane pod uwagę przy ocenie kształtu regulacji w rodzimym porządku prawnym. Przeprowadzenie badań prawnoporównawczych poprzedzono konieczną selekcją systemów procesowych, które zostały uznane za przydatne dla celów niniejszej pracy. Przedmiotem badań uczyniono wiodące systemy procesowe, które stanowią tradycyjny punkt odniesienia dla polskiego ustawodawcy, tj. prawo niemieckie, austriackie, szwajcarskie i francuskie. Analiza prawnoporównawcza miała na celu sprawdzenie, jakie są możliwe sposoby zakończenia postępowania w sytuacjach, w których polski ustawodawca operuje instytucją umorzenia postępowania, a także które z tych rozwiązań można uznać za optymalne. Oprócz metody prawnoporównawczej posłużono się klasycznymi metodami badawczymi, tj. metodą dogmatyczną i metodą historycznoprawną (także z uwzględnieniem odniesień prawnoporównawczych).

Po trzecie, podjęcie tematu monografii uzasadnione jest wzmocnionym znaczeniem omawianej instytucji, czego przejawem są dokonane w ostatnich latach zmiany ustawodawcze, a także stale rosnąca liczba publikacji poświęconych umorzeniu postępowania¹. Dobitnie świadczy

¹ A. Olaś, *Umorzenie procesu cywilnego*, Warszawa 2016; K. Flaga-Gieruszyńska, *Zastój procesu cywilnego*, Szczecin 2011; J. Kot, *Umorzenie postępowania cywilnego według kodeksu postępowania cywilnego*, Lublin 1977 (praca doktorska); H. Trammer, *Następca bezprzedmiotowości procesu cywilnego*, Kraków 1950. Oprócz przywołanych pozycji monograficznych umorzenie postępowania było także przedmiotem artykułów, glos, a także opracowań podręcznikowych i komentarzowych – w okresie międzywojennym zob. zwłaszcza F.K. Fierich, *O upadku instancji (péremption d'instance) z uwzględnieniem projektów polskiej procedury cywilnej*, PPIA 1925/10–12; L. Zarzycki, *Refleksje o upadku instancji w projekcie procedury cywilnej*, PS 1926/3; M. Allerhand, *Umorzenie zawieszonego procesu*, Gl. Pr. 1934/10–11 i nr 12; M. Allerhand, *Glosa do orzeczenia SN z 6.12.1935 r.*, C III 799/34, OSP 1936, poz. 74; R. Moszyński, *Umorzenie sprawy po wydaniu wyroku*, Gl. Sąd. 1937/10; R. Moszyński, *Umorzenie postępowania w razie niewezwania wszystkich zainteresowanych pod rządem k.p.c.*, Gl. Sąd. 1933/6; A. Czerwiński, *O zawieszeniu i umorzeniu postępowania wedle kodeksu postępowania cywilnego z 29 listopada 1930*, Cz. Sędz. 1931/11–12; A.W. Bartz, *Skutki zawieszenia postępowania nakazowego na podstawie art. 201 § 1 i 2 k.p.c. i niepodjęcia dalszego postępowania w okresie oznaczonym w art. 204 § 1 k.p.c.*, PS 1935/12; Db., *Zawieszenie i umorzenie w postępowaniu nakazowym (odpowiedzi redakcji)*, Gl. Sąd. 1939/2; A.W. Bartz, *Kilka uwag o cofnięciu pozwu według k.p.c.*, Gl. Pr. 1936/1–3; H. Trammer, *Istota ugody sądowej według k.p.c. Odpowiedź na*

to o tym, że mamy do czynienia z instytucją ważną, która zasługuje na to, aby być należycie i wszechstronnie rozpoznaną od strony teoretycznej, z uwzględnieniem wielu punktów widzenia. Pomimo długoletniego funkcjonowania w polskim procesie cywilnym umorzenie wciąż budzi wątpliwości nie tylko w doktrynie, ale także w praktyce sądowego stosowania prawa, co stale znajduje odzwierciedlenie w działalności uchwałodawczej Sądu Najwyższego².

Przechodząc do wyjaśnienia układu pracy, należy wskazać, że składa się ona z sześciu rozdziałów. Rozważania zawarte w pierwszym rozdziale skupiają się wokół zagadnień ogólnych i zmierzają do wyjaśnienia konstrukcyjnych podstaw umorzenia oraz osadzenia go w strukturze procesu cywilnego. Punktem wyjścia do dalszych analiz uczyniono pojęcie umorzenia postępowania wraz z wyjaśnieniem jego etymologii oraz zreferowaniem klasycznych ujęć tej instytucji w polskiej pro-

artykuł P. Sędziogo A. W. Barta, *Gł. Pr.* 1937/1–2; A. W. Bartz, *Replika*, *Gł. Pr.* 1937/1–2; R. Staniszewski, *Jakie orzeczenie wydaje sąd w wypadku istnienia sporu sądowego o to samo roszczenie między tymi samymi osobami lub powagi rzeczy oszczędzonej, stwierdzonych w toku rozprawy, a nie wynikających z treści pozwu?* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Zbiór aktualnych pytań prawnych rozstrzygniętych przez Komitet Redakcyjny „Polskiego Procesu Cywilnego”*, red. J. J. Litauer, W. Święcicki, Łódź 1949, s. 145–146. Z wypowiedzi artykułowych na gruncie kodeksu z 1964 r. zob. zwłaszcza W. Broniewicz, *Umorzenie postępowania cywilnego w procesie cywilnym* [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa–Wrocław 1967; W. Broniewicz, *Umorzenie postępowania cywilnego przez sąd rewizyjny*, *NP* 1964/2; J. Kot, *Forma orzeczenia, sposób oraz skutki umorzenia postępowania w sądowym postępowaniu cywilnym*, *Pal.* 1979/8–9; J. Kot, *Umorzenie postępowania cywilnego przez sąd rewizyjny*, *NP* 1971/2; J. Kot, J. Zawartka, *Kilka uwag o umorzeniu postępowania*, *NP* 1970/2; Z. Łabno, *Umorzenie postępowania cywilnego z mocy prawa a stan sprawy w toku*, *NP* 1973/7–8; A. Olaś, *Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego na wniosek powoda po nowelizacji z 10.07.2015 r.*, *cz.* I i II, *MoP* 2016/6 i 7. Ponadto tematyka umorzenia była podejmowana ubocznie, przy okazji analizy instytucji ściśle łączących się z tą problematyką – por. np. J. Lapierre, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1968; E. Warzocha, *Cofnięcie powództwa oraz wniosku wszczynającego postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1977; Ł. Błaszczak, *Charakter prawny zrzeczenia się roszczenia w procesie cywilnym*, Wrocław 2017; H. Trammer, *Uгода wedle przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, Kraków 1933.

² Zob. np. uchwała SN z 18.01.2019 r., III CZP 55/18, OSNC 2019/9, poz. 90; uchwała SN z 18.11.2015 r., III CZP 74/15, OSNC 2016/12, poz. 136; uchwała SN z 26.02.2014 r., III CZP 119/13, OSNC 2015/1, poz. 1; uchwała SN z 21.11.2013 r., III CZP 66/13, OSNC 2014/7–8, poz. 72; postanowienie SN z 20.02.2013 r., III CZP 103/12, niepubl.

cesualistycy cywilnej. W dalszej części rozdziału postawiono pytanie o relację umorzenia do prawa do sądu. Rozważono, czy z konstytucyjnego punktu widzenia orzeczenie to nie stanowi naruszenia prawa do sądu w aspekcie prawa do wyroku, a w konsekwencji – prawa do sądu w ogólności. Następnie przedmiotem oceny uczyniono stosunek, jaki zachodzi pomiędzy zakończeniem postępowania z następczych przyczyn procesowych a istotą i celem procesu. Poddano weryfikacji powszechnie panujące przekonanie o negatywnej zależności zachodzącej pomiędzy celem procesu a sytuacjami, w których postępowanie kończy się bez merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Zwrócono uwagę na dogmatycznoprawne fundamenty instytucji umorzenia postępowania oraz ich historyczne i prawnoporównawcze tło. We wstępnej części pracy dokonano także rozróżnienia umorzenia ze względu na przedmiot (zakres) tej czynności decyzyjnej sądu. Wypada podkreślić, że począwszy od pierwszego rozdziału, rozważania w dużym stopniu ogniskują się na równoległym zaprezentowaniu ogólnej podstawy umorzenia z art. 355 k.p.c. oraz tzw. upadku instancji. Znalazło to również odzwierciedlenie w drugim rozdziale, poświęconym przedstawieniu przyczyn umorzenia postępowania w procesie cywilnym. Obszerność tego rozdziału wynika z mnogości sytuacji, które mogą spowodować formalne zakończenie postępowania z następczych przyczyn procesowych. Rozdziałowi temu przyświecała intencja szczegółowego zbadania i wyjaśnienia okoliczności, które mogą zaistnieć w toku postępowania i doprowadzić do jego umorzenia. Istotne znaczenie należy przypisać rozważaniom na temat przesłanki potrzeby ochrony prawnej oraz zbędności wydania wyroku. Uwagi te w głównej mierze zmierzały do ustalenia, czy statuowana w art. 355 k.p.c. dwupostaciowość ogólnej podstawy umorzenia jest zbiorem pustym w zakresie, w jakim odnosi się do zbędności wydania wyroku. Po zaprezentowaniu problematyki przyczyn umorzenia postępowania w procesie cywilnym przedstawiono omawianą instytucję przez pryzmat sposobu, w jaki się dokonuje. W rozważaniach tych dążono także do wyjaśnienia, w jaki sposób postępowanie, które stało się zbędne lub niedopuszczalne, podlega zakończeniu w innych systemach prawnych. Zważywszy, że instytucja umorzenia postępowania nie jest powszechnie znana w obcych ustawodawstwach, uwagi te miały istotne znaczenie poznawcze przy ocenie polskich rozwiązań. Analizie prawnoporównawczej poddano także wpływ zawarcia ugody sądowej oraz

cofnięcia powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia na sposób zakończenia postępowania w sprawie. W rozdziale czwartym zbadano skutki umorzenia postępowania w procesie cywilnym, a w rozdziale piątym przedstawiono instytucję umorzenia w ujęciu dynamicznym przez opis metodologii działań sądu w zakresie badania podstaw do zakończenia postępowania z następczych przyczyn procesowych. W ostatnim rozdziale ukazano zaś problematykę kontroli umorzenia postępowania, począwszy od postępowania toczącego się w pierwszej instancji aż po opis wybranych, nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

W rozprawie uwzględniono stan prawny oraz dorobek nauki prawa na 10.11.2019 r.

Niniejsza książka stanowi zaktualizowaną wersję rozprawy doktorskiej obronionej w marcu 2019 r. w Instytucie Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Publikując prezentowaną pracę, chciałabym podziękować za inspirujące dyskusje i pomoc w doskonaleniu warsztatu badawczego mojemu promotorowi Panu Profesorowi dr. hab. Karolowi Weitzowi, mojemu promotorowi pomocniczemu Panu dr. hab. Piotrowi Rylskiemu oraz recenzentom Panu Profesorowi dr. hab. Pawłowi Grzegorzcykowi i Panu Profesorowi dr. hab. Krystianowi Markiewiczowi za wnikliwe i cenne uwagi, które miały istotny wpływ na ostateczny kształt tej publikacji.

Szczególne wyrazy wdzięczności chciałabym skierować do moich Rodziców, bez których nieustającego wsparcia napisanie tej książki nie byłoby możliwe.

Rozdział I

UMORZENIE POSTĘPOWANIA W PROCESIE CYWILNYM – ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1. Pojęcie umorzenia postępowania w procesie cywilnym

Pojęcie umorzenia etymologicznie wywodzi się od czasownika „morzyć” (psłów. *morti, mertī*), występującego od XIV w. w formie przedrostkowej „umorzyć”. W celu wyjaśnienia jego genetycznego znaczenia można posłużyć się następującymi wyrażeniami synonimicznymi: „uśmiercać; zabijać; niszczyć; niweczyć” (*interficere, occidere, violare, frangere, delcre; mortificare*)¹. Współcześnie pojęcie „umarzać” jest definiowane w języku polskim przy pomocy takich słów jak: „unicestwiać, uznawać za niebyłe”² oraz „zmniejszać, likwidować, kończyć”³. Występuje ono w kolokacji z takimi rzeczownikami jak: prawo, zobowiązanie, wierzy-

¹ S. Urbańczyk, J. Safarewicz, W. Kuraszkiewicz, *Słownik staropolski*, t. 9, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1982–1987, s. 392–393.

² B. Ślaski, *Materiały do polskiego słownika prawniczego*, Kępno 1931, s. 31.

³ W. Doroszewski (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 9, Warszawa 1967, s. 564; M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 1981, s. 600. Zob. także J.P. Tarno, J. Wyporska-Frankiewicz, *Umorzenie postępowania sądownoadministracyjnego [w:] Współczesne zagadnienia prawa i procedury administracyjnej. Księga jubileuszowa dedykowana prof. J.M. Langowi*, red. M. Wierzbowski i in., Warszawa 2009, s. 289.

telność, śledztwo, dokument, dług, akcja, egzekucja, postępowanie⁴. Zależnie od kontekstu może oznaczać zmniejszenie lub zlikwidowanie zobowiązania pieniężnego, „przerwę stałą i całkowitą”⁵ toczącego się postępowania karnego, cywilnego lub (sądowo)administracyjnego, umorzenie dokumentu, czeku, papieru wartościowego itp. Pojęciem umorzenia operują – we właściwy sobie sposób – wszystkie wiodące gałęzie polskiego prawa procesowego, a także materialnego. Dalsze uwagi będą koncentrowały się wokół rozumienia tego pojęcia na gruncie nauki o postępowaniu cywilnym.

W polskiej procesualistyce cywilnej można wyróżnić dwa główne podejścia zmierzające do wyjaśnienia istoty umorzenia. Według zapatrzywań należących do pierwszego nurtu umorzenie stanowi trwały i ostateczny

⁴ Por. Kos., *W jakim stopniu wynik sprawy przed urzędem rozjemczym spowoduje umorzenie postępowania sądowego?*, PS 1936/10, s. 324–326; R. Polkowski, *Umorzenie udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, GSW 1937, s. 320; dekret z 10.12.1946 r. o umarzeniu utraconych dokumentów (Dz.U. z 1947 r. Nr 5, poz. 20); A. Austern, *Umorzenie zasądzenia ze stanowiska ustawy amnestyjnej*, PS 1928/11, s. 191; J. Geldwerth, *Powództwo o umorzenie egzekucji (z art. 566 § 1 i 2 k.p.c.) a pozew o ustalenie (art. 3 k.p.c.)*, Gł. Adw. 1939/5, s. 143; T. Wołowicz, *Umorzenie zaległości podatkowej uzasadnione ważnym interesem podatnika lub interesem publicznym*, „Przegląd Podatków Lokalnych i Finansów Samorządowych” 2016/11, s. 17; A. Nowacki, *Umorzenie akcji*, Warszawa 2007; A. Kawałek, *Umorzenie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2006; B.J. Stefańska, *Umorzenie kompensacyjne: instytucja karnomaterialna czy karnoprosesowa?* [w:] *Konsensualizm i kompensacje a podstawy odpowiedzialności karnej*, red. I. Sepioło-Jankowska, Warszawa 2016, s. 354 i n.; J. Grzywna, *Umorzenie sanacyjne a wyłączenie współnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością* [w:] *Aktualne problemy prawa handlowego*, red. Z. Gordon, D. Setcki, Toruń 2015, s. 59; H. Trammer, *Zarzut kompensaty a kodeks postępowania cywilnego*, PS 1932/10, s. 323 („jednym z przypadków umorzenia zobowiązania jest umorzenie zobowiązania skutkiem potrącenia, czyli kompensaty”); Z.R. Kmiecik, *Instancja i tryb postępowania administracyjnego a prawo strony do żądania jego umorzenia*, ST 2008/5, s. 61.

⁵ W. Doroszewski (red.), *Słownik...*, s. 564.

zastój postępowania⁶. Chociaż pojęcie zastoju było znane już wcześniej⁷, powiązanie go z problematyką umorzenia nastąpiło z chwilą rozpoczęcia prac kodyfikacyjnych nad Kodeksem postępowania cywilnego z 1930 r. Było ono bowiem osadzone w instrumentarium pojęciowym projektowanej wówczas instytucji upadku instancji⁸. Za punkt wyjścia do analizy umorzenia postępowania jako „zastoju trwałego i ostatecznego” przyjęto usytuowanie go w kontrze do instytucji zawieszenia stanowiącej „zastój chwilowy na czas trwania pewnych stanów, stojących na przeszkodzie dalszemu normalnemu biegowi postępowania”⁹. Obydwa przypadki rozpatrywano w kategoriach „przyczyn tamujących proces”¹⁰. W tym kontekście wskazywano, że zatamowanie biegu procesu następuje w wyniku zdarzeń uniemożliwiających dalszy prawidłowy rozwój postępowania i osiągnięcie celu procesu, który upatrywano w merytorycznym rozstrzygnięciu sądu. Z uwagi na przyczyny powodujące umorzenie postępowania wyróżniano umorzenie wskutek bezczynności stron i umorzenie wskutek zajścia zdarzeń czyniących wydanie wyroku

⁶ M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika procesu (postępowanie)*, Warszawa 1948, uw. II.1, s. 246; W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Część szczegółowa*, Warszawa 1959, s. 84. Por. co do szerszego ujęcia problematyki zastoju – K. Flaga-Gieruszyńska, *Zastój procesu cywilnego*, 2011, *passim*; K. Flaga-Gieruszyńska, *Zastój procesu cywilnego jako skutek niewłaściwego postępowania stron* [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010. Krytycznie F. Zedler, *Recenzja książki K. Flagi-Gieruszyńskiej „Zastój procesu cywilnego”*, PPC 2013/3, s. 433 i n.

⁷ W. Godlewski, *O zastoju w procesie cywilnym*, PPIA 1900/2, s. 6 i n. Por. także K. Stefko, *O omieszkaniu wedle austriackiej procedury cywilnej*, Kraków 1907, s. 1 i n.

⁸ F.K. Fierich, *O upadku...*, s. 341 („z punktu widzenia teoretycznego, niepopieranie procesu przez powoda i pozwanego może wywołać sytuację procesową, która polega na zastoju procesu”); A. Czerwiński, *O zawieszeniu...*, s. 225 i n.; M. Allerhand, *Umorzenie...*

⁹ M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika...*, uw. II.1, s. 246. Podobne ujęcie prezentuje A. Laskowska, *Zawieszenie sądowego postępowania rozpoznawczego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2009, s. 27 („jeżeli w toku postępowania powstaną przeszkody, które będą miały charakter przemijający, to postępowanie należy zawiesić, jeżeli zaś przeszkody te mają charakter trwały, postępowanie należy umorzyć”). W ocenie autorki, umorzenie jest „definitywnym wstrzymaniem” postępowania. Por. także W. Berutowicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1984, s. 331 – autor przedstawia umorzenie w kontekście szerszej problematyki „przyczyn i możliwych odchyień od normalnego przebiegu procesu cywilnego”.

¹⁰ W. Miszewski, *Proces cywilny w zarysie*, Warszawa–Łódź 1946, nb. 189, s. 132.

zbędnym¹¹. Akcentowano przy tym, że jako środek ostateczny, niweczący dotychczasowe wyniki postępowania, jest on stosowany przez ustawę wyłącznie w dwóch przypadkach, a mianowicie, gdy dalsze postępowanie stało się niemożliwe bądź bezcelowe¹².

Ujęcie umorzenia jako ostatecznego i trwałego zastoju procesu spotkało się z krytycznym przyjęciem przez część doktryny¹³. Trafnie zwrócono uwagę, że wyrażenie to stanowi *contradictio in adiecto*¹⁴, ponieważ z semantycznego punktu widzenia „zastój” nie implikuje zakończenia sprawy, lecz sytuuje ją w stanie chwilowego bądź permanentnego impasu. Nieprawidłowość tego ujęcia polega zaś na tym, że umorzenie z natury rzeczy stanowi niewątpliwe i stanowcze położenie kresu toczącemu się postępowaniu. Wskazywano także, że powyższa koncepcja niczego nie wyjaśnia, ponieważ obejmuje ona swoim zasięgiem liczne sytuacje, które można zbiorczo określić mianem „ostatecznego i trwałego zastoju” postępowania. Ograniczając się do zdarzeń podyktowanych względami *stricte* formalnymi, wystarczy wspomnieć o instytucjach odrzucenia powództwa i zwrotu pozwu.

Przełomowe znaczenie dla dogłębnego wyjaśnienia od strony teoretycznej istoty umorzenia miała praca H. Trammera z 1950 r., poświęcona problematyce następczej bezprzedmiotowości postępowania¹⁵. Autor dowodził w niej, że chociaż celem procesu jest sprawdzenie zasadności roszczenia formalnego w drodze merytorycznego orzeczenia uznającego powództwo za zasadne (*condemnatio*) albo bezzasadne (*absolutio ab actione*), to w pewnych sytuacjach proces nie może spełnić swego celu, a wówczas musi zostać ukończony w inny sposób. W jego ocenie konieczność umorzenia postępowania zaktualizuje się w sytuacji, w której stosunek procesowy przez pewien czas ważnie istniał, ale następnie doszło do powstania niedającej się uleczyć przeszkody, trwale uniemożliwiającej dalsze procedowanie co do meritum (niedającej się uleczyć

¹¹ W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Część...*, s. 84.

¹² M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika...*, uw. I.1, s. 247.

¹³ F. Zedler, *Recenzja...*, s. 436; W. Berutowicz, *Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń*, Warszawa 1966, przyp. 55, s. 154.

¹⁴ W. Berutowicz, *Znaczenie prawne sądowego...*, przyp. 55, s. 154.

¹⁵ H. Trammer, *Następcza...*, *passim*.

Agnieszka Gołąb – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; radca prawny; asystent sędziego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego; stypendystka Max Planck Institute for International, European and Regulatory Procedural Law w Luksemburgu; autorka publikacji z zakresu postępowania cywilnego.

Umorzenie postępowania jako instytucja prawa procesowego cywilnego jest zbiorem zróżnicowanych przypadków, których wspólnym elementem jest to, że prawidłowo zainicjowany proces kończy się bez wydania orzeczenia rozstrzygającego o prawach podmiotowych jednostki.

Autorka szeroko prezentuje problematykę przyczyn umorzenia postępowania, a także przedstawia, w jaki sposób się ono dokonuje.

W książce oceniono skutki umorzenia postępowania w procesie cywilnym, przedstawiono opis metodologii działania sądu w zakresie badania podstaw do zakończenia postępowania z następczych przyczyn procesowych i ukazano problematykę kontroli umorzenia, począwszy od postępowania toczącego się w pierwszej instancji, aż po opis nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Publikacja zainteresuje przede wszystkim prawników praktyków: adwokatów, sędziów, radców prawnych oraz notariuszy i komorników.

9 788381 870856 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8187-085-6

9 788381 870856

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL